

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного факультету

І. С. Бондаренко
(ініціали та прізвище)

5 вересня 2023 р.

ТЕОРІЯ ТЕКСТУ І ПРАКТИКА ТЕКСТОТВОРЕННЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
очної (денної) форми здобуття освіти
спеціальності 035 «Філологія»
спеціалізації 035.10 «Прикладна лінгвістика»
освітньо-професійна програма «Прикладна лінгвістика»

Укладач: Стовбур Любов Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри української мови
Протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.

Ухвалено науково-методичною радою
факультету філології
Протокол № 1 від 05 вересня 2023 р.

Завідувач кафедри української мови

Р. О. Христіанінова

Голова науково-методичної ради
факультету філології

І. Л. Машегора

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

С. В. Сабліна
(ініціали, прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 01 «Гуманітарні науки»	Кількість кредитів – 7	Обов’язкова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Спеціальність 035 «Філологія»	Загальна кількість годин –210	Семестр:	
Освітньо-професійна програма «Прикладна лінгвістика»		4-й	-
	Лекції		
	28 год.	-	
	Практичні		
	Змістових модулів – 4	42 год.	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 8		-
		Самостійна робота	
		98	-
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія тексту і практика текстотворення» є отримання студентами теоретичних знань про текст, а також вироблення практичних навичок створення текстів різних функціональних стилів української мови.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Теорія тексту і практика текстотворення» є:

- ознайомити студентів бакалаврату з методами і прийомами текстологічної роботи;
- ввести студентів у систему категорійного знання текстознавства;
- допомогти опанувати прийоми аналізу текстів різних стилів через призму критичного мислення;
- сприяти засвоєнню основних положень курсу, вивченню загальних і специфічних закономірностей, які діють у практиці текстотворення;
- навчити продукувати тексти різностильової та різноцільової спрямованості.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми прикладного типу в галузі філології в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки й характеризується комплексністю та невизначеністю умов. ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні. СК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. СК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами. СК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів. СК 13. Спроможність аналізувати, оцінювати, перетворювати й створювати тексти різних жанрів та стилів. СК 17. Спроможність до текстової аналітики, зіставлення різнорівневих, різностильових і різномовних фактів. ПРН 11. Уміє організовувати й проводити прикладні дослідження у галузі філології. ПРН 15. Здатний здійснювати лінгвістичний та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів. ПРН 16. Уміє інтерпретувати факти	Методи: Пояснювально-ілюстративний (навчальна лекція, бесіда, презентації). Метод проблемного викладення матеріалу (проблемна лекція, навчальна дискусія). Частково-пошуковий (робота з книгою, робота з фактичним матеріалом). Дослідницький (робота з фактичним матеріалом). Інтерактивні методи (case-метод, мозковий штурм). Практичні методи (вправи). Контрольні заходи: Підсумкові контрольні заходи: екзамен. Поточні контрольні заходи: контрольні роботи, виконання завдань в СЕЗН Moodle, індивідуальні практичні завдання, роботана практичних заняттях.

мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН 18. Спроможний до участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

ПРН 20. Здатний розуміти й використовувати нові досягнення програмного й технічного забезпечення в процесі роботи з лінгвістичним матеріалом.

Міждисциплінарні зв'язки. Сучасна українська мова (розділи: лексикологія, фразеологія, словотвір, морфологія, синтаксис), вступ до мовознавства, українська література, риторика, герменевтика, стилістика і культура мовлення, поетика, семіотика, інформатика, етика, філософія.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. *Текст як знакова система*

Тема 1. Наука про текст як галузь знань. Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни. Текстознавство через призму міждисциплінарного вивчення. Постмодерністське осмислення тексту як світу. Лінгвістика тексту на сучасному етапі: основні проблеми і перспективи розвитку. Текст в різноаспектному описі: онтологічний, комунікативний, прагматичний, когнітивний. Перспективи розвитку лінгвістики тексту.

Тема 2. Класифікація знаків. Коди як спосіб поєднання знаків. Типи текстів по відношенню до знакової системи.

Тема 3. Основні види репрезентації тексту. Поняття інтертексту. Контекст і підтекст. Макротекст. Гіпертекст. Мегатекст. Надтекст. Унітекст. Вікітекст. Лінгвістика тексту і проблеми інтерпретації текстів.

Змістовий модуль 2. *Текст і дискурс*

Тема 4. Проблеми категоризації тексту. Генеза лінгвістики тексту. Поняття текстуальності. Дослідження розмовної мови. Розуміння мови / мовлення. Породження мовлення. Співвідношення тексту і дискурсу.

Тема 5. Текстоцентричний і процедурний підходи у лінгвістиці. Головні ознаки тексту. Головні функції тексту. Текстово-дискурсивні характеристики : дискретність, цілісність, зв'язність, членованість, інформативність, модальність, прагматична спрямованість.

Тема 6. Інтерпретація. Іntenція автора. Іntenція тексту. Межі інтерпретації. Причини виникнення хибної інтерпретації. Внутрішній контекст як механізм забезпечення вірогідної інтерпретації. Гіпертекст як інформаційна технологія. Гіпертекст як форма організації інформації. Гіпертекстова технологія.

Змістовий модуль 3. *Текст як модель комунікативного акту*

Тема 7. Комунікативність і комунікація як поняття. Вербальна і невербальна комунікація. Усна, письмова, друкована комунікація. Функції комунікативного впливу. Організація твором комунікативного акту. Текст як компонент спілкування. Роль тексту в процесі комунікації.

Тема 8. Граматичні категорії тексту. Внутрішня структура тексту. Формально-граматичні категорії тексту. когезія, континуум, ретроспекція і проспекція, інтеграція і закінченість тексту.

Тема 9. Теорія відкритого твору. Текстуальна стратегія як педагогічний інструмент. Модель відкритого твору. Відкритий твір як стратегія інтерпретаційної співпраці читача. Модель закритого твору. Авторитарні стосунки тексту і читача у закритому творі. Відкритий твір через призму різних стилів.

Змістовий модуль 4. *Основні засади текстотворення*

Тема 10. Принципи моделювання тексту. Заголовок, проблеми його добору. Створення інтродукції. Написання основного блоку. Модуляція інферативної частини.

Тема 11. Типологія текстів. Комунікативно-мовленнєві різновиди тексту. Типи мовлення в тексті. Речення і висловлювання. Стилiстика мови і стилістика висловлювання. Шпаруватість тексту – обов'язкова умова читачької творчості.

Тема 12. Складники створюваних текстів : слова-концепти, оніми, різнопланові символи, індивідуально-авторські новотвори, лексичні, фразеологічні, граматичні, стилістичні засоби.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
				о/д. ф.	з/дист. ф.	о/д. ф.	з/дист. ф.	о/д. ф.	з/дист. ф.			
1	2	3		4	5	6	7	8	9	10	11	12
		о/д. ф.	з /дист. ф.									
1	15	6		4		6		20		5	10	15
2	15	6		8		10		20		5	10	15
3	15	6		8		12		26		5	10	15
4	15	6		8		14		30		5	10	15
Усього за змістові модулі	60	24		28		42		96		20	40	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30							30				40
Загалом	90									100		

5. Теми лекційних занять

№ теми з/прогр	Назва теми	Кількість Годин
1	Текст як об'єкт лінгвістичних досліджень	2
2	Типи текстів по відношенню до знакової системи	2
3	Головні ознаки, функції та характеристики тексту	2
4	Основні види репрезентації тексту	4
5	Проблеми категоризації тексту	4
6	Текстово-дискурсивні характеристики	4
7	Текст як модель комунікативного акту. Граматичні категорії тексту	4
8	Основні засади текстотворення. Принципи моделювання тексту	6
Разом		28

6. Теми практичних занять

№ те ми з/прог	Назва теми	Кількіст ь Годин
1	Текст як об'єкт лінгвістичних досліджень	2
2	Типи текстів по відношенню до знакової системи	4
3	Головні ознаки, функції та характеристики тексту	6
4	Основні види репрезентації тексту	6
5	Проблеми категоризації тексту	4
6	Текстово-дискурсивні характеристики	6
7	Текст як модель комунікативного акту. Граматичні категорії тексту	6
8	Основні засади текстотворення. Принципи моделювання тексту	8
Разом		42

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ зміст ового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – коротке повідомлення	Питання для підготовки: 1) зробити реферативний огляд наукових праць, у яких відображена еволюція вчення про текст; 2) підготувати доповідь на тему: «Лінгвістика тексту на сучасному етапі: основні проблеми і перспективи розвитку».	5 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 4 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 3 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 2 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із 0 – завдання не виконане зовсім.	5
	Практичне завдання – укласти таблицю про основні види репрезентації тексту	Вимоги до виконання та оформлення: 1) таблицю слід укласти на основі лекційного матеріалу із додаванням власних коментарів.	За кожне правильно оформлене положення таблиці студент отримує 2 бали.	10
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15

2	Теоретичне завдання – коротке повідомлення Практичне завдання – укласти 10 тестових завдань про головні ознаки та функції тексту	Питання для підготовки: зробити ґрунтовний огляд текстово-дискурсивних характеристик Вимоги до виконання й оформлення: 1) використовувати матеріал відповідної лекції; 2) кожне завдання має містити 3 варіанти відповіді.	5 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 4 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 3 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 2 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; 0 – завдання не виконане зовсім. За кожне правильно оформлене завдання тесту студент отримує 1 бал.	5 10
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15

3	Теоретичне завдання – коротке повідомлення Практичне завдання – створити презентацію у форматі PowerPoint на 25-30 слайдів на тему: «Текст як модель комунікативного акту».	Питання для підготовки: доповідь на тему: «Роль тексту в процесі комунікації». Вимоги до виконання й оформлення: 1) використовувати матеріал відповідної лекції; 2) кожен слайд має бути інформативно наповненим і відповідно проілюстрованим, містити план і список використаної літератури.	5 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, ґрамотно; 4 – думки викладені повно, логічно, послідовно, допущені окремі незначні неточності; 3 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 2 – думки викладені непослідовно, допущено ґрубі помилки; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало ґрубих помилок; 0 – завдання не виконане зовсім. За дотримання параметрів і вимог студент отримає максимальну кількість балів.	5 10
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15

4	Теоретичне завдання – коротке повідомлення	Питання для підготовки: доповідь на тему : «Принципи моделювання тексту»	5 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, ґрамотно; 4 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 3 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 2 – думки викладені непослідовно, допущено ґрубі помилки; 1– матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало ґрубих помилок; 0 – завдання не виконане зовсім.	5
	Практичне завдання – створити власний текст (функційно-стильову належність майбутнього тексту можна обрати самостійно).	Вимоги до виконання й оформлення: текст має містити всі обов'язкові структурні, семантичні та стилістичні складники.	За умов дотримання вимог студент отримує максимальну кількість балів	10
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: Текст як об'єкт лінгвістичних досліджень. Типи текстів по відношенню до знакової системи. Головні ознаки, функції та характеристики тексту. Основні види репрезентації тексту. Проблеми категоризації тексту. Текстово-дискурсивні характеристики. Текст як модель комунікативного акту. Граматичні категорії тексту. Основні засади текстотворення. Принципи моделювання тексту.	10 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, ґрамотно; 9-8 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 7-6 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 5-4 – думки викладені непослідовно, допущено ґрубі помилки; 3-1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало ґрубих помилок; 0 – завдання не виконане зовсім.	10
	Практичні завдання	Виконати тестові завдання	П'ять тестових завдань по 2 бали кожне	10
		Текстологічний аналіз.	20 – виконане у	20

			19-16 – виконане з несуттєвими неточностями (відповідно 1–3); 15-11 – виконане в повному обсязі, але із кількома суттєвими помилками; 10-6 – виконане не в повному обсязі, з суттєвими помилками; 5-3 – виконане не в повному обсязі, з великою кількістю суттєвих помилок; 2-1 – виконане частково, з великою кількістю помилок; 0 – не виконане зовсім.	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна :

1. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту: Теорія і практикум: науково-навчальний посібник; вид. 2-ге, доп. і перероб. Донецьк : ТОВ “Юго-Восток, ЛТД”, 2007. 313 с.
2. Загнітко А. Парадигмально-категорійні основи прикладної лінгвістики : монографія / І. Данилюк, Ж. Краснобаєва-Чорна, О. Путіліна, Г. Ситар. Вінниця : «ТОВ Нілан-ЛТД», 2015. 472 с.
3. Ковалик І. І. Методика лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ. Київ : Вища школа, 1984. 120 с.
4. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 423 с.
5. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 432 с.

Додаткова :

1. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної генології : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : Академія , 2006. 248 с.
2. Бацевич Ф. С. Інтердискурсивність і глибини функціональності художнього тексту: лінгвонаративні аспекти. *Мовознавство*. № 4. 2019. С. 3–12.
3. Бондарчук Л. І. Методику підказує текст: навчальний посібник. Тернопіль : Мальва-ОСО, 2001. 160 с.

4. Гузенко С. В. Теорія і практика редагування : навч. посіб. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. 220 с.
5. Дідко І. С. Текстоцентричний підхід до формування мовної культури учнів на уроках української мови. *Актуальні проблеми текстотворення у лінгводидактичній та мистецтвознавчій площинах* : збірник наукових праць за матеріалами міжрегіонального науково-методичного семінару. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. С. 46–49.
6. Загнітко А. П. Основи дискурсології: науково-навчальне видання. Донецьк : ДонНУ, 2008. 194 с.
7. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 264 с.
8. Ковалевська Т. І. Комунікативно-прагматичний аспект художнього дискурсу. *Науковий вісник Волинського НУ ім. Л. Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. № 7. Луцьк, 2010. С. 116–119.
9. Ковалик І. І., Мацько Л. І. Інформативність і образність як основні ознаки тексту. *Проблеми і методика лінгвістичного аналізу тексту*. Харків : Основа, 1999. С. 9–15.
10. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту: навч. посіб. Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. 272 с.
11. Кучерук О. А. Текстоцентричний підхід як лінгводидактична проблема. *Актуальні проблеми текстотворення у лінгводидактичній та мистецтвознавчій площинах* : збірник наукових праць за матеріалами міжрегіонального науково-методичного семінару. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. С. 7–13.
12. Насмінчук І. А. Текстознавство: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький, 2011. 212 с.
13. Овсієнко Л. М. Методика навчання лінгвістики тексту майбутніх учителів української мови і літератури на засадах компетентнісного підходу: дис. ... д-ра пед. н. / спец. 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова). Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2018.
14. Пентилюк М. Текстоцентричний підхід до формування лексико-народознавчої компетентності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2020. № 1 (68). С. 210–215.
15. Попович А. С. Основні напрями реалізації текстоцентричного підходу на заняттях зі стилістики у вищій школі. *Актуальні проблеми текстотворення у лінгводидактичній та мистецтвознавчій площинах* : збірник наукових праць за матеріалами міжрегіонального науково-методичного семінару. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. С. 13–18.
16. Пустохіна Є. Ф. Робота з текстом на уроках української мови як засіб реалізації компетентнісного підходу в навчанні. *Актуальні проблеми текстотворення у лінгводидактичній та мистецтвознавчій площинах* : збірник наукових праць за матеріалами міжрегіонального науково-методичного семінару. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. С. 42–46.
17. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.
18. Чепелєва Н. В. Текст і читач: посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 124 с.
19. Янчук Н. В. Робота з текстом як основа формування мовно-мовленнєвих умінь і навичок майбутніх учителів-філологів. *Актуальні проблеми текстотворення у лінгводидактичній та мистецтвознавчій площинах* : збірник наукових праць за матеріалами міжрегіонального науково-методичного семінару. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. С. 137–141.
20. de Beaugrande, R. Introduction to text linguistics / R. de Beaugrande, W. U. Dressler. London : Longman, 2018. 270 p.
21. Coseriu E. Trends in structural semantics / Eugenio Coseriu, Horst Geckeler. Tübingen : Narr, 2017. 85 p.
22. Felix S. W. Vorwort / S. W. Felix, S. Kanngiesser, G. Rickheit // Sprache und Wissen: Studien zur Kognitiven Linguistik. Opladen, 2020. S. 1–3.
23. Fillmore Ch. J. Some thought on the boundaries and components of linguistics. *Talking minds: The study of language in cognitive science*. Cambridge (Mass.), 2021. P. 73–108.

Інформаційні ресурси :

1. Гузенко С. В. Теорія і практика редагування
http://document.kdu.edu.ua/info_zab/061_148.pdf
2. Дискурсознавство URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456/Dyskursoznnavstvo.pdf>
3. Комп'ютерна лінгводидактика
https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/3539/1/Zlativ_NZ_Vyp_29.pdf
4. Кульчицький І. Формалізація структури тексту при використанні корпусних технологій
URL: https://www.ff.upol.cz/fileadmin/users/79/Kulchickii_Igor_FORMALIZACIJA_STRUKTURI TEKSTU PRI VIKORISTANNI.pdf
5. Назаренко О. М., Ануфрієва Н. Д. Діалогічність як основна текстова категорія
URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
6. Овсієнко Л. М. Методика навчання лінгвістики тексту
URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/158553736.pdf>
7. Патогенний текст : 25 років по тому
URL: <https://www.mediakrytyka.info/mediafilosofiya/patohennyy-tekst-25-rokiv-po-tomu-oosenoz.html>
8. Текстознавство і дискурсологія URL: https://zenodo.org/record/18934/files/lingvistika_39-093-096.pdf